

Ta zakon ni niti interventen niti zakon za razvoj

Predlagatelji in podporniki zakona o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije (ZIURS) so se v preteklih tednih pogosto začudili, kako je mogoče, da bi bili sindikati s svojim nasprotovanjem zakonu proti »nižjim davkom, nižjim cenam osnovnih živil, ugodnejšim najemninam za mlade družine« in podobno. A zakon ne prinaša nič od tega. Od njega bi imeli običajni ljudje bore malo koristi.

O zakonu pa vseeno kroži veliko neresnic in laži, zavajajočih poenostavitvev in netočnih zaključkov. Na naslednjih straneh nanje odgovarjamo z natančno in poglobljeno analizo strokovnih služb ZSSS, ki so predlog zakona natančno preučile ter se odzvale tako na navedbe predlagateljev v spremnem besedilu kot tudi na predvidene spremembe posameznih zakonskih členov. Nujno branje.

KOMENTAR NAVEDB PREDLAGATELJA V SPREMNEM BESEDILU

Slovenija je med davčno najbolj obremenjenimi državami članicami Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Predlagatelj navaja, da se »Slovenija uvršča med davčno najbolj obremenjene države v OECD. Slovenski delež vseh davčnih prihodkov (skupaj z davki in prispevki) v bruto domačem proizvodu (BDP) za leto 2024 po oceni Mednarodnega denarnega sklada predstavlja kar 44,2 odstotka BDP.«

Po podatkih Evropske komisije znašajo prihodki države od indirektnih obdavčitve (davek na dodano vrednost, carine ...) 13 odstotkov BDP, od davka na osebni dohodek 5,3 odstotka BDP, od davka na dobiček pa 2,7 odstotka BDP. Prihodki države iz naslova prispevkov znašajo 16,9 odstotka BDP (5,8 odstotka za delodajalce in 11 odstotkov za delavce) (Evropska komisija – Data on Taxation Trends). Za skupino EU-27 znaša razmerje za indirektno obdavčitev 12,9 odstotka, davek na osebni dohodek 9,6 odstotka, davek na dobiček 3,1 odstotka, prispevki pa 13 odstotkov (7,1 odstotka za delodajalce in 5,9 za delavke in delavce).

Slovenija torej ni med davčno najbolj obremenjenimi državami, temveč iz podatkov izhaja, da je naš davčni sistem usmerjen v zagotavljanje storitev socialne blagajne prek direktnega financiranja javnih blagajn s prispevki. Zaradi tega je v Sloveniji višja obremenitev s prispevki, nižja pa z davki. Iz podatkov je tudi razvidno, da

ima Slovenija nižje davke na osebni dohodek, predvsem pa ima nizek davek na dobiček in kapital, breme prispevkov pa je neenakomerno razporejeno med delavce in delodajalce, pri čemer v nasprotju s povprečjem Evropske unije večji del odpade na delavce. Po navedbah Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) se je povprečna letna gospodarska rast v postpandemskem obdobju umirila, a je presegala povprečno rast v EU. Zaostanek v BDP na prebivalca po kupni moči (merilo gospodarske razvitosti) za povprečjem EU se je (po upočasnitvi dohitevanja med epidemijo) v letih 2022 in 2023 nekoliko intenzivneje zmanjševal, v letu 2024 pa je (po predhodnih podatkih Eurostata) dohitevanje zastalo. Vrzal v gospodarski razvitosti izhaja iz podpopovprečne produktivnosti dela, kjer je bil proces konvergence po svetovni finančni krizi ob šibki investicijski aktivnosti močno upočasnen (UMAR – Poročilo o razvoju 2025).

Davčni primež

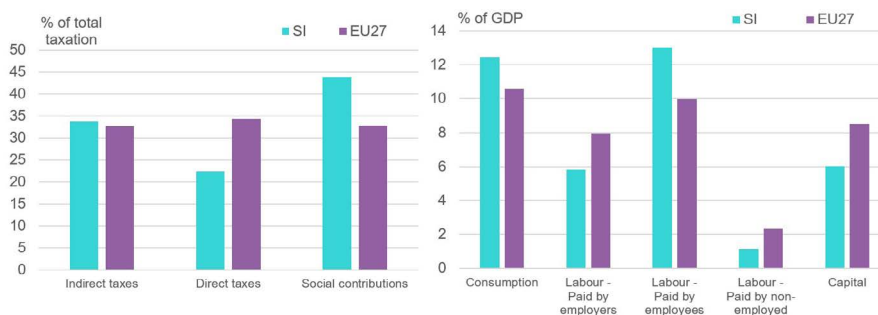
Predlagatelji navajajo, da se »Slovenija po davčnem primežu [davčni primež pomeni razliko med skupnimi stroški dela, ki jih plača delodajalec, in neto plačo, ki jo delavec dejansko prejme, op. ur.] umešča na šesto mesto med državami OECD. To zmanjšuje zasebno potrošnjo, spodbudo za inovacije, produktivnost in gospodarsko rast.«

Davčni primež je v Sloveniji res višji od povprečja in znaša 44,6 odstotka. Treba pa je upoštevati, da je povprečni davčni primež v EU (41,7 odstotka) višji od OECD (34,9 odstotka). V vseh državah članicah EU razen na Poljskem je torej davčni primež višji od povprečja OECD (OECD – Tax Wedge). Upoštevati je treba tudi, da so plačni sistemi med državami zelo različni. Tako se v Sloveniji v bruto plačo, ki je izplačana zaposlenim za delo v okviru delovnega razmerja, ne všteta povračila stroškov prevoza na delo in z dela ter za prehrano in regres za letni dopust, zato v izračun davčnega primeža OECD ti niso vključeni.

Zasebna potrošnja, izražena v standardnih kupne moči v Sloveniji, je nižja od ravni EU. Podatki za leto 2024 kažejo, da je razmerje do povprečja EU 86 odstotkov (podatki slovenskega statističnega urada). Ne drži pa trditev, da se zasebna potrošnja zmanjšuje, saj se je v razmerju do povprečja EU dvignila, in sicer od leta 2020 naprej, ko je znašalo razmerje 81 odstotkov.

Podatki kažejo, da ima pet od osmih držav (63 odstotkov), ki imajo davčni primež višji od povprečja EU, višjo zasebno potrošnjo. To so Belgija (113 odstotkov), Nemčija (119 odstotkov), Francija (106

Graph SI.1: Tax revenues by main taxes, 2024 (in % of total taxation (left graph) and in % of GDP (right graph))

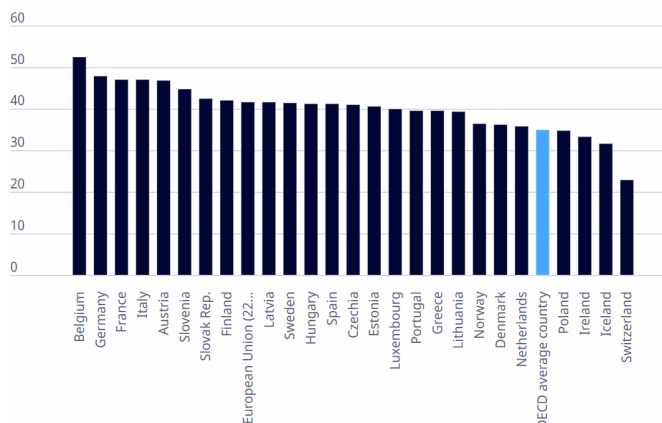

» Slovenija ni med davčno najbolj obremenjenimi državami, je pa naš davčni sistem usmerjen v zagotavljanje storitev socialne blagajne z neposrednim financiranjem javnih blagajn s prispevki. Zato je obremenitev z njimi višja, z davki pa nižja.

Vir: Evropska komisija – Data on Taxation trends

Tax wedge

% of labour cost, 2024

» Davčni primež je v Sloveniji res višji od povprečja (44,6 odstotka), vendar je treba upoštevati, da je povprečni davčni primež v EU (41,7 odstotka) višji od držav OECD (34,9 odstotka).

Vir: OECD – Tax Wedge

Table 1. Countries: R&D investment (in EUR billion) and number of companies, 2024

EU countries	Companies	R&D	Non-EU countries	Companies	R&D
Germany	109 (110)	114.6	US	674 (705)	680.8
France	53 (52)	46.4	China	525 (518)	233.2
Sweden	26 (26)	17.4	Japan	192 (183)	112.4
Netherlands	24 (19)	12.5	South Korea	41 (41)	45.2
Denmark	23 (20)	11.3	UK	57 (55)	38.7
Italy	21 (21)	10.5	Switzerland	37 (37)	34.9
Spain	13 (12)	6.5	Taiwan	56 (52)	27.8
Finland	12 (9)	5.8	Canada	23 (24)	8.5
Belgium	11 (12)	4.1	Australia	9 (9)	6.9
Austria	10 (13)	1.8	India	17 (17)	6.4
Ireland	8 (6)	1.4	Israel	19 (19)	4.7
Luxembourg	2 (1)	0.37	Singapore	7 (7)	2.7
Poland	1 (1)	0.25	Saudi Arabia	2 (2)	1.9
Portugal	2 (2)	0.24	Brazil	5 (5)	1.9
Hungary	1 (1)	0.24	Uruguay	1 (1)	1.6
Slovenia	1 (1)	0.18	Norway	2 (2)	0.96
Romania	1 (1)	0.09	12 other countries	15 (15)	3.6
Total EU	318 (308)	233.7	Non-EU Total	1 682 (1 692)	1 212.5

Notes: Figures in brackets show the number of companies in the 2024 edition of the Scoreboard.

Source: The 2025 EU Industrial R&D Investment Scoreboard, European Commission, JRC/DG R&I.

» Povezava med davčnim primežem in investicijami nima podlage v statističnih podatkih. Države z višjim davčnim primežem od povprečja EU so denimo v raziskave in razvoj leta 2024 vložile kar 76 odstotkov vseh investicij za ta namen v EU.

Vir: The 2025 EU Industrial R&D Investment Scoreboard

Real labour productivity per hour worked by country

(Annual average growth rate 1999-2025, 1999-2008, 2008-2019, 2019-2025 and last two years)

	1999-2025	1999-2008	2008-2019	2019-2025	2024	2025
European Union	1.1	1.5	1.1	0.5	0.2	1.4
Euro area	1.0	1.3	0.9	0.4	-0.2	1.0
Belgium (*)	0.9	1.8	0.2	0.7	1.3	-
Bulgaria	3.1	3.2	2.8	3.6	4.4	1.9
Czechia	2.1	4.7	1.6	-0.6	-0.6	0.4
Denmark	1.0	0.6	1.6	0.6	3.0	1.9
Germany	1.9	3.4	1.1	1.0	-0.3	0.4
Estonia	1.8	4.7	2.3	-3.0	-0.6	1.2
Ireland	1.1	0.8	1.2	1.5	0.5	10.5
Greece	-0.4	4.4	-3.5	-1.6	0.8	2.6
Spain	0.5	-1.4	1.5	1.8	1.2	0.7
France	0.3	0.9	0.4	-0.8	0.0	1.5
Croatia	3.1	4.8	1.7	3.0	-0.7	2.1
Italy	0.7	0.8	1.1	-0.2	-1.4	-0.6
Cyprus	1.6	2.0	1.3	1.5	1.6	1.4
Latvia	4.5	7.7	3.0	2.7	0.9	4.2
Lithuania	3.7	6.0	3.2	1.5	0.3	2.8
Luxembourg	-0.8	0.4	-0.5	-3.1	-0.7	0.0
Hungary	2.5	4.0	1.5	2.1	0.4	0.0
Malta (*)	1.3	-0.9	2.3	2.5	2.3	-0.8
Netherlands	1.6	2.2	1.2	1.4	-0.2	2.7
Austria	0.8	1.3	0.9	0.0	-0.8	0.1
Poland	2.6	1.9	2.8	3.2	4.9	4.1
Portugal	0.5	-0.1	1.2	0.0	1.3	0.0
Romania	4.4	6.5	4.4	1.2	-2.9	3.9
Slovenia	1.8	3.0	1.8	0.3	-0.7	2.8
Slovakia	1.8	1.6	0.3	4.8	1.7	1.6
Finland	0.8	2.7	0.4	-1.4	1.3	1.4
Sweden	1.6	2.7	1.5	0.0	1.3	2.5
Iceland	1.8	1.8	1.5	2.3	-2.3	2.0
Norway	2.2	3.1	2.0	1.1	1.0	0.6

(*) Belgium: calculation based on 2019-2024; Malta: calculation based on data from 2000 to 2008

: not available

Source: Eurostat (online data code: nama_10_lp_ulc)

eurostat

» Tudi povezava med produktivnostjo in davčnim primežem ni izkazana.

odstotkov), Avstrija (114 odstotkov) in Finska (102 odstotka). Podatki kažejo tudi, da zasebna potrošnja v državah z nižjim davčnim primežem ni nujno višja od povprečja EU, kar izkazuje primer Poljske, Irske, Grčije, Litve, Portugalske, Estonije, Španije, Češke, Madžarske in Latvije. V 71 odstotkov držav, ki imajo davčni primež nižji od povprečja EU, je tudi zasebna potrošnja nižja od povprečja EU.

Tudi korelacija med davčnim primežem in investicijami nima podlage v statističnih podatkih. Po teh so namreč države z višjim davčnim primežem od povprečja EU v raziskave in razvoj v letu 2024 vložile 177,58 milijarde evrov, kar je 76 odstotkov vseh investicij za ta namen, ki so bile namenjene v EU.

Tudi povezava med produktivnostjo in davčnim primežem ni izkazana. Rast produktivnosti je bila v treh državah z višjim davčnim primežem od povprečja v EU v letu 2025 nadpovprečna, med njimi pa je na prvem mestu Slovenija. V treh državah je bila rast produktivnosti nižja od povprečja, v eni je bila enaka povprečju EU, za eno državo pa ni podatka (Eurostat: Real Labour Productivity Per Hour Worked). V letih 2023 in 2024 je Slovenija dosegala 85 odstotkov povprečne produktivnosti dela v EU, s čimer je bila drugo leto zapored malenkost presežena doslej najvišja vrednost iz leta 2008 (Letno poročilo UMAR 2025).

Strokovna priprava zakonodajnega gradiva in vpliv na razpravo v zakonodajnem postopku

Predlagatelji se na več mestih sklicujejo na mnenja in članke, objavljene na različnih spletnih straneh, ki pa ne morejo biti razlog, na katerem lahko temelji sprememba zakonodaje. Poseg v sistem, še posebej na ravni, ki jo zadeva predmetni predlog, ni dopusten na podlagi mnenj, ampak mora temeljiti na uradnih podatkih, skupaj s predlogi sprememb, katerih učinki in finančne posledice morajo biti predvidljivi. To omogoča tudi učinkovito in relevantno razpravo v samem zakonodajnem postopku, medtem ko navajanje člankov in mnenj posameznikov zakonodajno razpravo spreminja v polemiziranje. Poleg tega predlog zakona posega v sisteme socialne države, do sedaj regulirane s socialnim dialogom, ki pa se ga je v tem primeru v celoti zaobšlo, saj je bil zakon sprejet z izjemno naglico, v času, ki je navadno namenjen zgolj javni razpravi o predlogu zakona.

Stopnja tveganja revščine

Predlagatelji pravilno trdijo, da se je stopnja tveganja revščine in stopnja socialne izključenosti v letu 2025 v primerjavi z letom 2024 zvišala za 1,1 odstotka. Je na ravni iz leta 2015. V zadnjih letih je bila najvišja leta 2014, nato je začela upadati do leta 2021, ko se je začela postopoma zviševati (podatkovna baza SiStat).

Razlog za zvišanje stopnje tveganja revščine je v tem, da se je prag tveganja revščine dvignil za 40,00 evra. Če bi ta ostal enak kot v letu 2023, bi se stopnja tveganja revščine znižala za 0,1 odstotka (podatkovna baza SiStat). Ker je prag tveganja revščine določen kot 60 odstotkov mediane ekvivalentnega neto dohodka (gre za kazalnik, ki meri dohodek gospodinjstva

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stopnja tveganja revščine (% oseb)	12,7	13,6	13,5	14,5	14,5	14,3	13,9	13,3	13,3	12,0	12,4	11,7	12,1	12,7	13,2	14,3

» Osnovni kazalniki revščine in socialne izključenosti, Slovenija, letno.

Vir: SiStat

na primerljiv način, tako da upošteva velikost in sestavo gospodinjstva), je dvig praga dejansko rezultat (oziroma statistična posledica) dviga dohodkov prebivalstva. Dvig stopnje tveganja revščine pa je delno rezultat tega, da je bila porazdelitev dviga plač takšna, da je bil dvig višji pri osebah z višjimi dohodki, pri tistih z nižjimi dohodki pa je bil prenizek, saj se jim plača ni dovolj povišala, da bi kljub njenemu povprečnemu dvigu ostali nad pragom tveganja revščine. Predlagani ukrepi v predlogu interventnega zakona, kot so uvedba t. i. razvojne oziroma socialne kapice in znižanje dohodnine za oddajanje premoženja v najem, pa gredo ravno v smeri razbremenjevanja najbogatejših in bodo ta razkorak med najrevnejšimi in najbogatejšimi prebivalci ter prebivalkami Slovenije le še povečali.

» Predlog interventnega zakona posega v dohodke države in socialnih blagajn, obenem pa med drugim ogroža zagotavljanje javnih dobrin in storitev socialne države za vse, kar je v nasprotju z načelom solidarnosti. Tudi zato je treba zakon zaustaviti.

Foto Owen Lee/Pexels

Privlačnost gospodarskega okolja

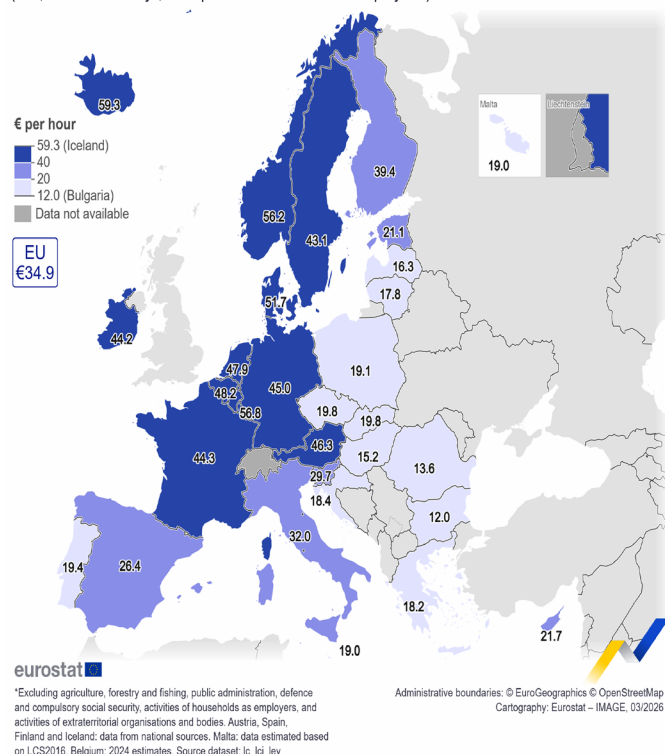
Predlagatelji navajajo, da postaja gospodarsko okolje v Sloveniji vse manj privlačno, saj ima Slovenija daleč najvišjo rast stroškov dela v EU.

Po trditvah predlagateljev so se ti v zadnjem četrtletju 2025 povišali za 17,1 odstotka, kot posledica izplačila zimskega regresa. Sklicujejo se na navedbe Slovensko-nemške gospodarske zbornice, ki izpostavlja visoko davčno obremenitev, stroške dela, zapletene upravne postopke in nepredvidljivost gospodarske politike.

Podatki Slovenije ne uvrščajo med države EU, ki bi imela izrazito visoke stroške dela na uro (vir Eurostat). Ti znašajo 29,7

Hourly labour costs, 2025

(in €, whole economy*, enterprises with 10 or more employees)

» Podatki Slovenije ne uvrščajo med države EU, ki bi imela izrazito visoke stroške dela na uro.

evra, in sicer v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 34,9 evra. Podatki ne vključujejo javnega sektorja.

Prikaz dviga stroškov v posameznem četrtletju, v katerem je zapadla v plačilo nova obveznost zimskega regresa, zamegljuje širšo objektivno sliko, ki kaže, da je Slovenija, kar se tiče stroškov dela, v primerjavi s povprečnimi državami EU konkurenčna. Podatki tudi kažejo, da bi njihovo nižanje Slovenijo pomaknilo proti evropskemu vzhodu, kjer pa je kakovost življenja nižja. Indeks kakovosti življenja tako denimo v Sloveniji znaša 179,3, medtem ko na Hrvaškem znaša 174,6, na Madžarskem 144,6, na Slovaškem 157,6, na Poljskem 153,9 (vir Statista). To so vse države, ki imajo nižje stroške dela od Slovenije. Trditve predlagateljev glede raziskave Slovensko-nemške gospodarske zbornice je težko komentirati, saj niso opremljene z natančnejšimi podatki. Treba pa je upoštevati, da so to zgolj trditve ozkega dela gospodarstva, predvidoma predstavnikov avtomobilske in druge industrije, kjer slovenska podjetja predstavljajo dobavitelje nemških proizvajalcev. S tega vidika gre za ožji sektor, na katerega so vplivala geopolitična gibanja in dejavniki na globalnem trgu, ne pa toliko administracija in stroški dela, kot je razvidno iz dosedanjih podatkov.

Izrazito upočasnjevanje gospodarske rasti

Predlagatelji navajajo tudi, da je slovensko gospodarstvo v zadnjih treh letih vstopilo v obdobje izrazitega upočasnjevanja, ki se kaže v upadanju gospodarske rasti, padcu industrijske proizvodnje, zniževanju dobičkov in slabšanju mednarodne konkurenčnosti.

Drži, da je bila rast BDP v letu 2025 v Sloveniji 1,1, v primerjavi z 1,5 v EU (ne 1,6, kot trdijo predlagatelji) (Eurostat). Vendar pa je to odraz globalnih razmer (obdobje po pandemiji, vojna v Ukrajini, konkurenčnost kitajske industrije, gospodarska politika ZDA itd.), ne pa tudi davčnih obremenitev plač, ki jih predlagatelji opisujejo. Ti sami priznavajo, da na gospodarsko rast vplivajo visoki stroški energije in težave avtomobilske industrije, kar izhaja iz omenjenih globalnih trendov. To izhaja iz dejstva, da je od evropskih držav zgolj sedem takšnih, ki imajo rast BDP nad 3 odstotki, med državami z najnižjo rastjo pa najdemo tiste z najvišjim davčnim pritiskom. Zato tudi ni verjetno, da bi s predlaganimi spremembami

zakonov dosegli zasledovani učinek.

Predlagatelji navajajo še, da so se v obdobju od leta 2022 do 2024 dobički v večini gospodarskih panog znižali za 16 odstotkov. Banka Slovenije (V Pregledu makroekonomskih gibanj z napovedmi, junij 2025) pa navaja, da se je gospodarska aktivnost v Sloveniji v prvem četrtletju 2025 sicer skrčila zaradi povečane negotovosti v svetovni trgovini, da pa se bo gospodarska rast postopoma krepila. V letih 2026 in 2027 pričakuje rast zasebne potrošnje, gospodarsko rast pa pogojuje predvsem z normalizacijo razmer v svetovni trgovini. Podatki torej kažejo, da so dejavniki, ki vplivajo na slabše gospodarske razmere, predvsem globalni, in ne sistemski. Iz navedb predlagateljev tudi izhaja namen zviševanja dobičkov slovenskih podjetij, medtem ko bi to v okviru predlaganih ukrepov pomenilo precejšen negativen vpliv na proračun, socialno varnost in javne storitve, pa tudi na kakovost življenja v Sloveniji.

Predlagatelji problematizirajo tudi upad števila delovnih mest v zasebnem sektorju in povečevanje zaposlenih v javnem sektorju ter navajajo cilj, da se v zasebnem sektorju do leta 2030 število delovnih mest poviša za 20 tisoč. To še dodatno podkrepi našo kritiko, saj predlagani ukrepi niso oblikovani tako, da bi zasledovali cilje, ki jih predlagatelji navajajo. Predlagatelji namreč ne analizirajo vzrokov za zatrevanje selitev zaposlenih iz zasebnega v javni sektor. Ob upoštevanju, da so davčni predpisi in davčni prireži enaki za vse zaposlene, lahko ugotovimo, da je javni sektor privlačen zaradi drugih vzrokov, kot so stabilnost zaposlitve, možnost napredovanja, možnost strokovnega razvoja ipd. Dejstvo, da so se predlagatelji ob namenu dviga dobičkov osredotočili na

zmanjšanje davčne obveznosti podjetij in predlagajo spremembe, ki bodo povečale prekarlost, namesto da bi predlagali ukrepe, ki bi povečali privlačnost in stabilnost delovnih mest v zasebnem sektorju, kaže na to, da gre predvsem za ukrepe za višanje dobičkov kapitala oziroma za njihovo financiranje prek države, in sicer na račun slabitve javnih storitev ter socialne varnosti.

Čakalne vrste v zdravstvu

Predlagatelji v uvodu **ne predstavijo širše analize glede stanja v zdravstvu, razen kritike prejšnje vlade in trditve, da so se čakalne vrste podaljšale. Upoštevati je treba, da zdravstvena reforma, ki se je pričela izvajati, še ni v veljavi dovolj dolgo, da bi se njeni učinki pokazali v praksi, mestoma še ni stopila v prakso (denimo pri digitalizaciji zdravstva), nekateri predpisi pa so bili v okviru socialnega dialoga usklajeni, a zakonodajni postopek zaradi poslovnih razlogov še ni končan (na primer novela zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju čaka od maja 2025).**

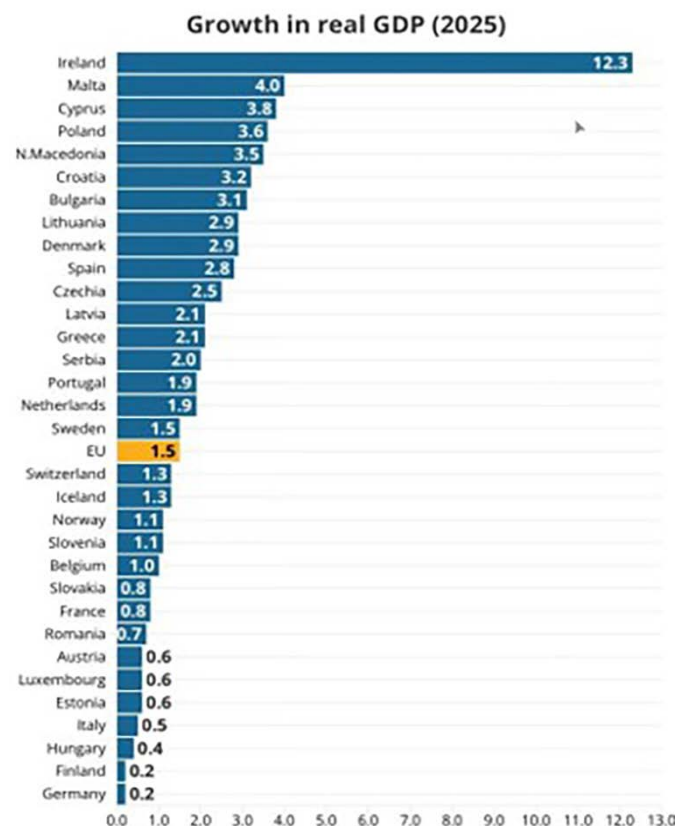
Čeprav so primerjave zaradi spremenjene metodologije merjenja čakalnih dob otežene, ministrstvo za zdravje opozarja, da se je rast števila čakajočih upočasnila. V obdobju 2024/2025 so zaznali zlasti učinki pri prvih pregledih (kar čakajočim omogoča vstop v obravnavo). Med avgustom 2024 in februarjem 2025 se je število nedopustno čakajočih na prve preglede zmanjšalo za 9,7 odstotka (za 15.400 oseb). Na nekaterih področjih (denimo terapijski postopki) se je število nedopustno čakajočih zmanjšalo za približno 4,7 odstotka v enem letu.

Sklicevanje na krizo v zdravstvu, ki naj bi bila povzročena z nedavnimi reformami na področju ločevanja zasebnega in javnega zdravstva, je zato, sploh na takšni pavšalni ravni, neumestno. Iz dosedanjega delovanja sistema je jasno razvidno, da sistem prepletanja zasebnega in javnega zdravstva ni skrajševal čakalnih dob (v tem obdobju so te nastale) in da zgolj povečevanje financiranja tega problema ni odpravilo. Namesto uveljavljanja interesov zdravniškega lobija in povrnitve možnosti sistema prehajanja iz javnega zdravstva v zasebno bi se zakonodajalec moral posvetiti kakovostni izvedbi reforme zdravstva, hkrati pa odpreti področja organiziranosti javnih zavodov, spremljanja opravljanja dela in nadzora (po mednarodnih raziskavah je med 20 in 30 odstotkov medicinskih preiskav nepotrebnih, kar povečuje stroške in čakalne dobe ter slabša izide zdravljenja), kar bi bila smer dejanskega izboljšanja sistema javnega zdravstva za prebivalce.

Dolgotrajna oskrba

Predlagatelj priznava, da **socialni prispevek za obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo (OZDO) zagotavlja trajno, stabilno in solidarno financiranje sistema dolgotrajne oskrbe (DO) v Sloveniji, in dodaja, da je pobiranje OZDO edino, kar pri dolgotrajni oskrbi deluje. In vendar s svojimi predlogi na področju dolgotrajne oskrbe, ki je urejena z zakonom o dolgotrajni oskrbi, odpravlja ravno solidarnost, kolektivno in vzajemno odgovornost ter sistem skrb, ki tudi za starejše prebivalstvo ohranja več socialne pravičnosti, boljši življenjski standard ter večjo blaginjo. Dolgotrajna oskrba omogoča boljše življenjske pogoje za vse in za vsako generacijo, ne le za tisto, ki ji je prvenstveno namenjena, saj naš kulturno-civilizacijski kontekst še vedno določa dokajšnjo medsebojno skrb in pomoč starejšim ter obnemoglim, osrednjemu humanemu smotru sistema dolgotrajne oskrbe.**

Obenem predlagatelji problematizirajo vnaprejšnje zbiranje OZDO, zbiranje sredstev iz tega naslova in tudi samo porabo sredstev, kar je predpogoj za delovanje sistema socialnega zavarovanja. Dalje,

» Drži, da je bila rast BDP leta 2025 v Sloveniji nekoliko nižja v primerjavi z EU, vendar pa je to odraz globalnih razmer, ne pa tudi davčnih obremenitev plač, ki jih predlagatelj opisuje.

Vir: Eurostat

začetne in strukturne težave pri vzpostavljanju tega kompleksnega in zahtevnega blaginjskega sistema skušajo reševati s spodbujanjem finančnih temeljev ureditve. Zakon preusmerja pozornost od dejanske osnovne težave dolgotrajne oskrbe v Sloveniji, tega, da sistem v praksi ni v celoti zaživel.

Predlaga se ukinitvev OZDO za osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (t. i. popoldanski espe, dopolnilno dejavnost na kmetiji in sobodajalce), in za upokoјence. S predlogom za odpravo OZDO za skupino subjektov s postranskimi dejavnostmi se ruši enotnost in enovitost socialnega prispevčjenja, saj so zavezanci za OZDO vsi, ki so zavezanci za obvezni zdravstveni prispevek, ukinja se univerzalna solidarnost in pravičnejša porazdelitev bremena med delom in kapitalom, onemogoča uveljavitev fiskalnega pristopa, da socialno državo in blaginjske sisteme financiramo iz dela, ter krni že dokaj uveljavljeno načelo »vsako delo šteje« oziroma natančneje »vsak dohodek šteje«. Z odpravo OZDO za upokoјenke in upokoјence pa se krni medgeneracijsko solidarnost ter odpravlja lastno soudeležbo oziroma finančno soodgovornost starejših za delovanje dolgotrajne oskrbe.

Tudi na tem področju v gradivu zakona ni zaslediti navedbe virov, s katerimi bo Republika Slovenija kompenzirala izpad sredstev, ki ga uzakonitev povzroča. Hkrati ima zakon občutne posledice na finančnem področju, ki pa so jih predlagatelji delno finančno ovrednotili: omenjajo, da bo ukinitvev OZDO za osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (t. i. popoldanski espe, dopolnilna dejavnost na kmetiji in sobodajalci), povzročila za 65 milijonov evrov izpada. Pri tem opozarjamo, da vlada ocenjuje, da bo ukinitvev OZDO za vse s postranskim poklicem in od dohodkov iz drugega pravnega razmerja zmanjšala te prihodke za okoli 6,3 milijona evrov, ukinitvev OZDO za upokoјence pa bo blagajno dolgotrajne oskrbe stala okoli 70 milijonov evrov letno. Temu pritrjujejo tudi podatki Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ), saj je bilo aprila 2026 za skoraj 567 tisoč upokoјencev odtegnjen OZDO v višini skoraj 6 milijonov evrov.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) pa v svojem gradivu ob sprejemanju zakona ocenjuje, da bo ta povzročil za okoli 24 milijonov evrov manj zbranih prispevkov OZDO letno (za skupaj 122.600 oseb):

- od tega zaradi socialne kapice približno 13 milijonov evrov (in 13.750 oseb),
- cca. 4,5 milijona evrov zaradi znižanja osnove prispevčjenja za samostojne podjetnike in kmete (in 22 tisoč oseb),
- cca. 3 milijone evrov zaradi ukinitve plačila OZDO za tiste, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (popoldanski espe), in 45 tisoč oseb,
- cca. 3 milijone evrov zaradi ukinitve dvojnega plačila OZDO iz drugih pravnih razmerij, ko je bil za iste osebe dvoodstotni OZDO v istem mesecu že plačan (in za 41.850 oseb).

Skupno bo torej ZIURS povzročil približno za 100 milijonov evrov letnega izpada sredstev OZDO.

Ob tem spomnimo, da Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1) v 58. členu obvezuje Republiko Slovenijo, da zagotavlja »likvidna sredstva za tekoče financiranje pravic iz obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo in drugih obveznosti, ki se krijejo iz sredstev obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo ter za kritje primanjkljaja iz naslova obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, do 190.000.000 evrov na letni ravni«. A tudi teh sredstev že leta 2028 ne bo dovolj, saj bo takrat po načrtih ZZZS, pripravljenih pred sprejetjem interventnega zakona, v namenski blagajni za dolgotrajno oskrbo za okoli 242 milijonov evrov primanjkljaja iz OZDO.

Stanovanjski ukrepi

Da bi prispevali k omilitvi stanovanjske problematike mladih in h krepitvi družinske politike, predlagatelji po lastnih besedah del interventnega zakona **namenjajo tudi nižanju dohodninske obdavčitve od oddajanja premoženja v najem. In tako nižajo stopnjo dohodnine s 25 na 15 odstotkov od dohodka od oddaje premoženja v najem. Od oddaje stanovanja ali stanovanjske hiše (mlademu davčnemu rezidentu do 30. leta starosti ali mladi družini (pogoj je davčno vzdrževanje vsaj enega otroka do dopolnjenega 18. leta starosti in sobivanje s tem otrokom) v dolgoročni najem – pogoj je prijava stalnega bivališča in dejansko bivanje najemnikov – pa bo dohodninska stopnja po predlogu zgolj 5 odstotkov.**

Znižanje davka od oddajanja premoženja v najem bi bilo lahko koristno za reševanje stanovanjskega vprašanja, če bi se znižanje dohodninske obdavčitve nanašalo konkretno na najemnine za stanovanja oziroma bivališča in bilo kombinirano z njihovo določeno regulacijo (na primer višina najemnine na kvadratni meter na presečni datum), kar bi zagotavljalo nižje in bolj dostopne najemnine in ne zgolj višjih prejemkov lastnikov nepremičnin.

Tudi tu predlagatelji niso predvideli davčnih ali drugih proračunskih virov, ki bi nadomestili izpad iz proračuna iz tega naslova, prav tako teh omilitvev niso časovno omejili, niti ne predvidevajo obdobjnega preverjanja učinkov. Leta 2025 je Finančna uprava Republike Slovenije prejela 42.851 napovedi za odmero dohodnine od dohodka iz oddajanja premoženja v najem, večinoma gre za oddajanje stanovanjskih nepremičnin fizičnih oseb fizičnim osebam, v manjšem delu pa tudi za oddajanje garaž, kmetijskih površin, turističnih prikolic, tudi avtodomov. Leta 2024 je finančna uprava odmerila nekaj čez 38 milijonov evrov dohodnine fizičnih oseb od tovrstnih dejavnosti (kar je za dobro desetino več kot leta 2023), na predvidoma enaki ravni pa naj bi ta proračunski vir ostal tudi leta 2025.

Očitno je tudi neupoštevanje dejanskih stanovanjskih razmer in uradnih evidenc, kjer zaradi visokega povpraševanja, nizke ponudbe in slabega nadzora večina najemodajalcev sporoča nižje najemnine od dejanskih oziroma celo daje v najem »na črno«. Pričakovanja predlagateljev, da bo znižanje obdavčitve izboljšalo stanovanjsko preskrbo in znižalo najemnine, je problematično, saj na najemnine vpliva razkorak med ponudbo in povpraševanjem, pomanjkljiva ureditev in nezadosten nadzor nad dejansko sklenjenimi pogodbami in izvedenimi plačili. Tako ta ukrep brez spremljajočih izboljšav ureditev ne bo znižal najemnin, ampak bo razlika v davku šla v korist najemodajalcem. Upoštevati bi morali, da ponudba najemniških stanovanj ni edini dejavnik višine najemnin, ampak nanjo vplivajo tudi drugi dejavniki, na primer dereguliranost področja, stopnja neposrednega stanovanjskega in davčnega nadzora, koncentriranost družbenih dejavnosti, koncentracija lastništva, višina prihodkov ...

Po drugi strani odlaganje uporabe zaostrene regulacije kratkotrajnega oddajanja nepremičnin, denimo prek spletnih platform, kot sta Airbnb in Booking, kar je tudi del tega interventnega zakona, dodatno povečuje skepsa do resničnih namenov zakonodajalca glede želje po izboljšanju stanovanjskih razmer, saj bo ta odlog dodatno zmanjšal število razpoložljivih stanovanj, dobički lastnikov nepremičnin za kratkotrajno oddajanje pa se bodo verjetno še naprej kopičili in spodbudili investicijsko povpraševanje po nepremičninah, kar bo vodilo v še nadaljnjo rast cen stanovanj in slabšanje dostopnosti (tudi znižanje stopnje dohodninske obdavčitve oddajanja bivališč s 27,5 odstotka na 15 odstotkov v letu 2022 ni znižalo najemnin). Ne pozabimo niti, da je pri nas premoženje

primerjalno gledano podpovprečno obdavčeno, premoženjska neenakost pa pomembno višja od dohodkovne neenakosti. Bolj kot ukrepe za zaščito najemodajcev potrebujemo zaščito in izboljšanje položaja najemnikov.

Interventna narava zakona

Predlagatelji skušajo z uvodnim besedilom prikazati prisotnost izrednih razmer, čeprav iz predstavljenih podatkov izhaja, da te v praksi ne obstajajo. Zato zakona ne moremo označiti za interventnega. To navsezadnje izhaja tudi iz dejstva, da so predlagatelji predlog vložili v redni zakonodajni postopek.

Predlagatelji s predlaganim interventnim zakonom posegajo v več posameznih zakonov z različnih področij družbenega urejanja, in sicer z zbirko novel, ki trajno oziroma sistemsko posegajo v posamezni področni zakon. Poleg tega predlog zakona vsebuje t. i. interventne določbe, ki za določeno časovno omejeno obdobje določajo posebno ureditev oziroma drugače urejajo posamezna pravna vprašanja, kot to določajo posamezni področni zakoni. Tak pristop je specifičen, sicer v preteklosti že uporabljen, vendar ga je treba zaradi jasnosti in preglednosti zakonske ureditve in s tem načela pravne varnosti in pravne države uporabljati izjemoma in restriktivno ter ob podanih utemeljenih razlogih. Jasnost, preglednost, določenost in konsistentnost zakonske ureditve in pravnega sistema nasploh so namreč temeljni elementi ustavnega načela pravne države (2. člen Ustave RS). Zato menimo, da bi bilo ustreznejše, upošteva ustaljeno zakonodajno tehnično prakso, pristopiti k urejanju v zakonu obravnavane problematike ločeno, in sicer v okviru posameznih zakonov. Na ta način bi zagotovili tudi ustrezno obravnavo na pristojnih matičnih delovnih telesih, v katerih delovno področje sodi vsebina posamezne predlagane zakonske spremembe.

Velja prav nasprotno, saj predlagatelji z interventnim zakonom ustvarjajo krizne razmere in vnaprej opravičujejo svoje nadaljnje posege v javni sektor in blaginjske sisteme Republike Slovenije.

Finančne posledice predloga zakona

Predlagatelji ocenjujejo, da bo imel predlog za posledico okoli **571,1 milijona evrov primanjkljaja v proračunu in blagajnah nosilcev socialnih zavarovanj. Ob tem predlagatelji ne predvidevajo nikakršnih ukrepov, ki bi nadomestili ta izpad.**

Treba je upoštevati, da znaša primanjkljaj v proračunu RS (sektor država) 1.749 milijonov evrov (vir podatkovna baza SiStat), da proračun prispeva v blagajno ZPIZ 1.520.832.109 evrov (Letno poročilo ZPIZ, 2025), v blagajno ZZZS pa čez 509 milijonov evrov (Letno poročilo ZZZS, 2025).

Svet ZPIZ je na seji 7. maja 2026, ki je bila sklicana na pobudo sindikalnih predstavnic in predstavnikov, ocenil, da predlog zakona o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije ruši temeljna načela pokojninskega sistema in mu zato nasprotuje. Predlagane spremembe po izračunu ZPIZ s 5. maja 2026 na letni ravni pomenijo 570 milijonov evrov manj prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in 70 milijonov evrov manj za dolgotrajno oskrbo oziroma skupaj za 640 milijonov evrov. S tem denarjem bi lahko uskladili pokojnine vseh upokojencev v višini 6,8 odstotka ali pa vsem izplačali trinajsto pokojnino v višini 830 evrov. Po analizi, predstavljeni na skupščini ZZZS 6. maja 2026, bo zaradi ZIURS (razvojna kapica, znižane osnove za prispevke espejev in kmetov, ukinitve prispevkov popoldanskih espejev ter ukinitve dvojne plačila dolgotrajne oskrbe) na letni ravni zbrano za ob-

vezno zdravstveno zavarovanje za 112.956.056 evrov manj in za dolgotrajno oskrbo 23.990.906 evrov manj ali skupaj 136.946.962 evrov manj.

V osnovi predlog prinaša subvencioniranje najvišjih plač, samostojnih podjetnikov in podjetij iz proračuna in socialnih blagajn, se pravi na račun vseh prebivalcev, namesto da bi se izboljševanje gospodarstva obravnavalo z razvojnimi ukrepi. Kot ugotavlja UMAR, slovenska podjetja, vsaj v predelovalnih dejavnostih, inovativnosti (še) ne obravnavajo kot ključni dejavnik njihove konkurenčnosti, kar se odraža v majhnem deležu prihodkov, ki jih ustvarjajo z (radikalnejšimi) inovacijami, ki so nove za trg, in ne le podjetje (UMAR – Poročilo o razvoju 2025). Grajenje konkurenčnosti na podlagi nižanja stroškov dela ne vodi v razvoj, ampak ravno nasprotno. Je pot v nižanje kakovosti življenja, in namesto da bi državo spodbujala k razvoju, ustvarja razmere za slabo plačana, za delodajalca stroškovno učinkovita delovna mesta, ki so primerna za gospodarstvo z nizko dodano vrednostjo.

Sklepno lahko ugotovimo, da predlog posega v dohodke države in socialnih blagajn, ki si tega brez zagotovitve dodatnih sredstev iz drugih naslovov ne morejo privoščiti. Z namenom višanja dobičkov podjetij in najbolj plačanih ogroža zagotavljanje javnih dobrin in storitev socialne države za vse, kar je v nasprotju z načelom solidarnosti. Poleg tega je takšen poseg z vidika fiskalne politike države neodgovoren, saj predstavlja za že tako izpostavljen proračun dodatno breme. Po priporočilih UMAR-ja mora država zagotavljati ustrezno višino socialnih transferjev za preživetje oseb, ki si tega zaradi različnih razlogov same niso zmožne zagotoviti, saj so pomembni za preprečevanje absolutne revščine in ohranjanje človekovega dostojanstva. Kot že omenjeno, samo na področju dolgotrajne oskrbe bo interventni zakon povzročil za približno 100 milijonov evrov letnega izpada sredstev.

KOMENTAR POSAMEZNIH PREDLOGOV

Obdavčitev samostojnih podjetnikov

Predlagan je dvig meje za ohranitev statusa normiranega espeja, in sicer s 60 tisoč na 150 tisoč za polni espe in z 12.500 evrov na 70 evrov za popoldanski espe. Predlaga se tudi vzpostavitev progresivne lestvice za obdavčitev normirancev. Do 100 tisoč evrov 80 odstotkov, od 100 tisoč evrov do 120 tisoč evrov 70 odstotkov, od 120 tisoč evrov do 150 tisoč evrov 40 odstotkov, nad 150 tisoč evrov pa 0 odstotkov normiranih odhodkov. Trenutno je določena meja 60 tisoč za 80 odstotkov, nad to mejo pa velja 0 odstotkov priznanih normiranih odhodkov.

Obstoječe		Predlog	
Do 60.000 €	80 %	do 100.000 €	80%
Nad 60.000 €	0 %	100.000 € – 120.000 €	70%
		120.000 € – 150.000 €	40 %
		nad 150.000 €	0 %

Za popoldanske normirance se predlaga lestvica na način, da se do 50 tisoč evrov prizna 80 odstotkov, med 50 tisoč in 70 tisoč evrov 70 odstotkov normiranih odhodkov, nad 70 tisoč evrov

pa 0 odstotkov. Za popoldanske normirance trenutno velja do 12.500 evrov 80 odstotkov, med 12.500 in 30 tisoč evrov 40 odstotkov ter nad 30 tisoč evrov 0 odstotkov priznanih normiranih odhodkov.

Obstoječe		Predlog	
Do 12.500 €	80 %	do 50.000 €	80%
12.500 € - 30.000 €	40 %	50.000 € - 70.000 €	70%
Nad 30.000 €	0 %	Nad 70.000 €	0 %

Hkrati se obveznost, da je normiranec invalidsko in pokojninsko zavarovan za polni delovni čas vsaj devet mesecev, znižuje na pet mesecev. Črta se prepoved ponovnega vstopa v sistem normirancev, ki jo vsebuje trenutno veljavni ZDoh-2.

Podatki kažejo na stalen trend rasti števila normiranih podjetnikov. Od leta 2017 se je njihovo število skoraj podvojilo, število espejev v sistemu dejanskih prihodkov in odhodkov pa se je zmanjšalo za 10 odstotkov. Okoli dve tretjini normirancev ima prihodke do 30 tisoč evrov letno, 8 odstotkov (okoli 8 tisoč) espejev pa ima prihodke, višje od 60 tisoč evrov letno. Prihodke nad 100.000 evrov letno ima 2 odstotka normirancev. V naslednjih letih bi glede na trend lahko bilo že okoli 10 tisoč normirancev z dohodki nad 60 tisoč evrov letno.

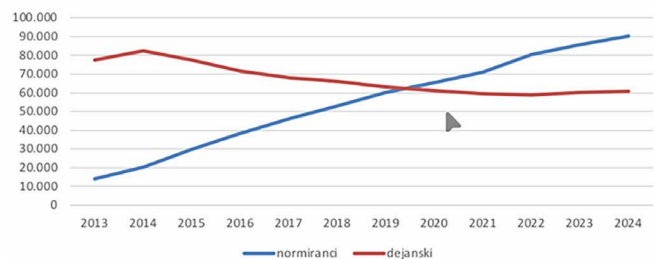
Normiranci v primerjavi z zavezanci v sistemu dejanskih prihodkov in odhodkov in v primerjavi z zaposlenimi plačajo bistveno manj prispevkov za socialno varnost. Danes 80 odstotkov normirancev plačuje prispevke po najnižji osnovi, kar je enako kot pri delavcih z letnimi prihodki do 18 tisoč evrov. V primeru prihodkov v višini 120 tisoč evrov normiranec prispeva na leto 28.944 evrov prispevkov, delavec pa 48.240 evrov. V primeru povprečne plače so prispevki delavca in delodajalca skupaj za približno 65 odstotkov višji kot prispevki normiranca na podlagi najnižje osnove.

Sprememba zgornjega praga in prilagoditev lestvice pomeni, da tisti, ki bodo povečali svoje prihodke v naslednjih letih, iz sistema ne bodo izstopili, tisti, ki že sedaj prilagajajo svoje poslovanje, da ostanejo v okviru sistema normirancev, pa bodo obseg poslovanja še razširili. Povečuje se tudi tveganje prilagajanja poslovanja in sive ekonomije z namenom, da bi normiranec ostal v nižjem davčnem razredu. Predlagana sprememba ima negativen vpliv na plačilo prispevkov in davkov.

Predlog sprememb negativno vpliva na blagajne socialne varnosti, poleg tega pa širi polje prekarizacije. Po podatkih iz leta 2024 je stopnja tveganja revščine pri samozaposlenih znašala 24,7 odstotka. Predlog razširja tveganje za prekarizacijo in tveganje revščine pri najslabše plačanih normirancih, saj skuša narediti status normiranega espeja privlačnejši in »cenejši«. Plačevanje prispevkov od najnižje oziroma od nizkih pokojninskih osnov vodi tudi v nižje pokojnine in slabši materialni položaj v starosti, kar pomeni, da bo predlog poleg nižjih prispevkov v pokojninsko blagajno vplival tudi na nižje dohodke upokojenk in upokojenec. Predlog posega v ureditev, ki je bila nazadnje spremenjena z zakonom o pravici do zimskega regresa ter prenovi ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov in velja za davčno leto 2026. Če bi bil predlog sprejet, bi bila to že tretja sprememba davčne ureditve normiranih espejev od 1. januarja 2025. Iz tega izhaja, da zakonodajalec področje spreminja tako

pogosto, da se nove spremembe sprejemajo, preden se prejšnje sploh odrazijo v praksi. Takšna normativna dejavnost povzroča nestabilno pravno okolje, hkrati pa z ureditvijo obravnava stanje, kakršno se predvideva na podlagi ureditve, ki se še ni odrazila v praksi, namesto dejanskega stanja.

Graf 1: Število zavezancev za davek od dohodka iz dejavnosti, glede na način ugotavljanja davčne osnove, 2013-2024

Vir: Finančna uprava RS

Obdavčitev najemnin

Predlaga se, da se stopnja dohodnine od oddajanja premoženja v najem zniža s 25 odstotkov na 15 odstotkov. Predlaga se 5-odstotna davčna stopnja za osebo, ki vzdržuje otroka do 18. leta starosti in v najeti nepremičnini prebiva, ter osebi do 30. leta starosti, ki v nepremičnini dejansko prebiva. Predlagatelji navajajo, da gre za ukrep omilitve stanovanjske problematike, za davčni ukrep družinske politike in spodbujanja bolj odprtega trga najemnin stanovanj za mlade.

Stanje na trgu nepremičnin ni realno zajeto v uradnih evidencah, saj zaradi visokega povpraševanja, nizke ponudbe in slabega nadzora večina najemodajalcev na Geodetsko upravo Republike Slovenije sporoča bistveno nižjo najemnino, kot je ta dejansko v praksi. Da so razmere na trgu izkrivljene, izhaja tudi iz ugotovitve, da so ravno tam, kjer je ponudba stanovanj največja, tudi cene najemnin najvišje.

Zaradi stanja na trgu je predpostavka predlagateljev, da bo zgolj znižanje davka pripeljalo do želenih učinkov, neutemeljena. Najemnine so visoke predvsem zaradi razkoraka med ponudbo in povpraševanjem, na področju oddajanja premoženja v najem pa ne obstaja zadosten nadzor nad dejansko sklenjenimi pogodbami in izvedenimi plačili. Brez ukrepov za učinkovit nadzor na trgu je bolj verjetno, da predlog ne bo znižal najemnin, ampak bo razlika v davku šla v korist najemodajalcem.

Brez omejitev znižanja dohodninske stopnje le na oddajanje stanovanj v najem, brez spremljajoče regulacije (na primer višine najemnine na kvadratni meter na presečni datum), brez časovne omejitve te davčne omilitve in brez obdobjnega preverjanja učinkov gre tej določbi nasprotovati.

Socialna kapica

Predlagana je t. i. socialna kapica, v skladu s katero se prispevki ne plačujejo nad zneskom 7.500 evrov. Predlagatelji navajajo, da je ukrep usmerjen v zadrževanje ključnih kadrov, ki jih podjetja najbolj potrebujejo za razvoj in inovacije. Socialna kapica naj bi preprečevala odliv kadra v tujino.

Ne glede na to, da bi predlog zaobjel relativno majhno število zaposlenih (okoli odstotek), bi negativno vplival na prilive v socialne blagajne. Poleg tega bi uzakonitev socialne kapice pomenila poseg v načelo solidarnosti, na katerem sistem socialne države te-

melji. Predlog se dotika samo najboljše plačanih delavcev, medtem ko povzroča nižji priliv v socialne blagajne, ki koristijo vsem. Pri visoko kvalificiranem kadru, kateremu naj bi bil namenjen predlog, pri odločitvi za zaposlitev povišanje že tako visoke plače ni ključno pri izbiri zaposlitve ali države, v kateri bo opravljal delo. Bistveno večjo vlogo pri tem igrajo kakovost življenja v državi, javne storitve, ki so na voljo, ugled in perspektivnost podjetja, v katerem ta kader opravlja delo, možnost strokovnega razvoja ipd. Bolj od prispevkov in višine plače torej na zaželenost zaposlitve visoko plačanih kadrov v Sloveniji vplivajo dejavniki, ki se ravno iz davkov in prispevkov financirajo.

Predlog, tako kot druge rešitve v predlogu zakona, ocenjujemo za pretirano poenostavljen, koristi pa zgolj najboljše plačanim, na škodo običajnega prebivalca. Socialna kapica je v nasprotju z večkrat izraženimi stališči ZSSS, ker je v nasprotju z načelom solidarnosti »vsakdo prispeva po svojih zmožnostih in prejema po svojih potrebah«. Namen tega načela je preprečevanje revščine, ki škodi vsem in ne le revnim. Po zadnjih podatkih statističnega urada za januar 2026 je povprečna mesečna bruto plača v Sloveniji znašala 2.629,71 evra, kar pomeni, da je predlagana kapica 2,85-kratnik povprečne plače. Minimalna plača v Sloveniji znaša 1.481,88 evra. Razmerje minimalne plače do kapice 7.500 evrov pa je 1 proti 5. V 36. členu zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju znaša razmerje med najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo 1 proti 4. Z uveljavitvijo socialne kapice bi bila torej porušena solidarnost v škodo delavcev, ki bi bili prisiljeni biti solidarni z bogatimi.

Po podatkih ZPIZ bo iz tega naslova zgolj v pokojninsko blagajno pobranih 150 milijonov evrov manj prispevkov letno. Po podatkih ZPIZ se s kapico razbremenjuje 1,1 odstotka zavarovancev, pri čemer pa je izpad za blagajno nesorazmerno velik glede na majhen delež zajetih oseb. Razlog za to je, da so povprečne osnove teh oseb bistveno višje od meje 7.500 evrov (povprečni znesek osnov teh oseb je v letu 2024 znašal 11.080,63 evra). To pomeni korenit poseg v sam sistem financiranja pokojninske blagajne, ki neposredno vodi v znižanje pobranih prispevkov, iz katerih se financirajo pravice iz obveznega zavarovanja, in verjetno tudi v nižanje pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Ni predvideno, da bi se znesek kapice kadarkoli usklajeval, kar pomeni, da bi se stalno večal krog ljudi s plačo oziroma dohodkom nad njo in bi čez čas prinašala dodatne negativne vplive na socialne blagajne in na solidarnost. Socialna kapica bi povečala breme za delavce za zagotavljanje solidarnosti v okviru posameznih socialnih zavarovanj, katerim bi se prispevke odmerilo od 100 odstotkov bruto plače, medtem ko bi se najboljšim ti odmerili le od dela plače.

Dvojni status upokojenk in upokojencev

Predlagan je **dvojni status upokojencev, ki bi lahko bili hkrati zaposleni in prejemali polno pokojnino. Odpravlja se izplačevanje dela pokojnine (40 ali 20 odstotkov) k plači tistega, ki po izpolnitvi pogojev za starostno pokojnino prostovoljno podaljša svojo aktivno dobo. Po novem bi namreč dobival 100 odstotkov pokojnine, četudi bi še bil aktiven.** Izplačevanje dela pokojnine in delna pokojnina bo še naprej zagotovljena zgolj uživalcem predčasne pokojnine.

Do dvojnega statusa bo upravičen zavarovanec, ki je izpolnil pogoje za starostno pokojnino in po izpolnitvi pogojev za starostno upokojitev nadaljuje delo, pri čemer morata biti hkrati

izpolnjena oba pogoja, tako dopolnjene starosti kot pokojninske dobe, in sicer najmanj 62 let starosti in 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Upošteva se prehodno obdobje, ko se starost postopoma viša in postopoma pokojninska doba brez dokupa prehaja v pokojninsko dobo.

Vzporedno s tem se v zakonu o delovnih razmerjih uvaja t. i. prisilno upokojevanje, ko pogodba o zaposlitvi preneha veljati delavcu, ki izpolni pogoje za starostno upokojitev (najmanj 62 let starosti in 40 let pokojninske dobe). Dvojni status bo tako omogočen zgolj delavcem, ki bodo pridobili strinjanje delodajalca za nadaljevanje delovnega razmerja. Tukaj gre ne le za diskriminacijo na podlagi starosti, temveč tudi za neenako obravnavo med delavkami in delavci, saj je uporaba ugodnosti dvojnega statusa prepuščena delodajalcem, ki bodo odločali, kdo sme in kdo ne sme nadaljevati dela. Pri tem pa samostojni podjetniki že danes predstavljajo 70 odstotkov vseh tistih, ki uveljavijo pravico do delne pokojnine, kjer je že zdaj potrebno soglasje delodajalca.

Pri pridobitvi pravice do izplačila 100 odstotkov pokojnine ni mogoče uveljavljati nižanja starosti na račun olajšav, kot so zgodnji vstop v zavarovanje (pred 18. oziroma postopoma 20. letom starosti), otroci in služenje obveznega vojaškega roka. Izključeni so tudi tisti, ki upokojitvene pogoje izpolnjujejo zgolj z dodano dobo iz poklicnega zavarovanja. Pravica do 100 odstotkov izplačila pokojnine se prizna na podlagi zahteve na ZPIZ, pri čemer pa osebe z dvojnimi statusom ne bodo upravičene do odmere od najnižje pokojninske osnove in izplačila pokojnine v višini zagotovljene pokojnine, temveč se jim bo 100-odstotna pokojnina odmerila od dejanske pokojninske osnove, kar je bistveno manj ugodno za vse industrijske in storitvene delavce. Oseba, ki se je zaposlila še kot najstnik in je celo delovno dobo prejemale minimalno plačo, bo do dvojnega statusa upravičena šele, ko bo dosegla starost 62 let oziroma starost, ki je predpisana v prehodnem obdobju, in pri bistveno več letih dopolnjene pokojninske dobe (tudi 42 let in več), in to na težkih, fizično zahtevnih delovnih mestih, pri čemer pa v tem času ne bo upravičena do odmere od najnižje pokojninske osnove.

Stoodstotna pokojnina se ne bo izplačevala v času bolniške odsotnosti nad 30 koledarskih dni, torej v času, ko zavarovanec ne dela. Prav tako se v času dvojnega statusa ne upošteva ugodnejše vrednotenje pokojninske dobe (3 odstotki na leto). Institut ugodnejšega vrednotenja ostaja v veljavi za tiste, ki so sicer izpolnili pogoje za starostno upokojitev z določenimi nižanji (na otroke, zgodnji vstop v zavarovanje, služenje obveznega vojaškega roka), vendar še niso dosegli 40 let pokojninske dobe brez dokupa ob hkratni najnižji starosti (trenutno 60 let), vse do trenutka, ko lahko vložijo vlogo za 100-odstotno izplačilo pokojnine ob nadaljevanju dela. Ureja se, da bo ZPIZ pričel vsem obstoječim prejemnikom dela pokojnine namesto dosedanjih 40 odstotkov dela pokojnine in 20 odstotkov k plači izplačevati 100 odstotkov pokojnine v naslednjem mesecu po uveljavitvi interventnega zakona. Po zakonu o delovnih razmerjih delavcem, ki na dan uveljavitve zakona izpolnjujejo pogoje za starostno upokojitev, torej 60 let, 40 let pokojninske dobe, oziroma ki jih bodo izpolnili do konca leta 2026, delovno razmerje preneha v enem letu od uveljavitve tega zakona. V letu 2025 je kar 17.034 ljudi prejemale 40 odstotkov svoje pokojnine in 4.182 ljudi 20 odstotkov svoje pokojnine – skupaj 24.441 uživalcev dela pokojnine (10.931 žensk in

13.510 moških). Število tistih, ki prostovoljno odložijo datum upokojitve, raste s stopnjo 5 odstotkov na leto. To je zelo visoka številka, saj se je na primer v letu 2025 na novo upokojilo samo 18.222 ljudi, in kaže, da gre za ukrep, ki bistveno pomaga k vzdržnosti pokojninske blagajne danes in v času demografskega prehoda. Po podatkih ZPIZ pa v letu 2026 prejema del svoje pokojnine 22.333 ljudi.

Predlog zanemarija dejstvo, da je smisel pokojninskega in invalidskega zavarovanja nadomestilo dohodka zaradi zavarovalnega primera upokojitve, nezmožnosti za delo zaradi starosti ali invalidnosti in zavarovanec zaradi tega izstopa s trga dela. Konceptualno torej prejemanje celotne pokojnine in plače skupaj ni združljivo. Posebej je treba opozoriti, da dvojni status ogroža finančno vzdržnost pokojninske blagajne v času demografskega prehoda, ko bo razmerje med številom zavarovancev in upokojencev izrazito neugodno. Cilj pokojninskih reform od leta 2000 dalje je bil izboljšati vzdržnost pokojninskega sistema s spodbujanjem podaljšanja aktivne dobe zavarovancev v višjo starost. Ker dvojni status onemogoča doseganje tega cilja, bo njegova uvedba povzročila, da aktivna generacija po letu 2040 ne bo zmogla financirati pokojnin takratnih upokojencev.

Poleg tega bi dvojni status prinesel številne anomalije na trgu dela. Interventni zakon nima določil, ki bi zagotovila, da upokojenci ne bodo sklepali pogodb o delovnem razmerju pod manj ugodnimi pogoji kot aktivni zavarovanci/delavci. Predlagatelji ne obravnavajo anomalij, ki bi jih sprejem predloga povzročil na trgu dela, niti ne navajajo ukrepov, ki naj bi jih omilili ter zagotovili enako plačilo za enako delo.

Trdijo tudi, da bo dvojni status ugoden za posameznike, ki bodo hkrati upravičeni do plače in celotne pokojnine. Pri tem zamolčijo, da to drži zgolj za samozaposlene, položaj delavcev pa bo bistveno drugačen, saj bo pri njih nadaljevanje dela ali zaposlitev v času upokojitve odvisna od delodajalca, ki mnogim, ki bodo na podlagi zakona upokojeni, ne bo ponudil sklenitve nove pogodbe o zaposlitvi. V nasprotju s cilji pokojninske reforme za dolgoročno finančno vzdržnost pokojninskega sistema bo prišlo do izrazitega znižanja povprečne upokojitvene starosti. Številni posamezniki bodo prezgodaj in proti svoji volji potisnjeni v delovno pasivnost in znižanje dohodkov.

Opozarjamo, da ZIURS posebej diskriminatorno ureja pravice zlasti fizičnih delavcev, ki se po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) upokojujejo na podlagi 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Gre za zavarovance, ki zaradi težkega fizičnega dela v neergonomskih razmerah v preteklih desetletjih posledično trpijo zaradi mišično-kostnih obolenj, ki so poglaviti razlog ne le bolniške odsotnosti z dela, temveč tudi delovne invalidnosti.

Ravno ti delavci ne bodo deležni dvojnega statusa, saj zakon ne priznava olajšav na upokojitveno starost 62 let na podlagi otrok, vojaškega roka in zavarovalne dobe pred dvajsetim rojstnim dnevom. Te olajšave jim omogočajo znižanje upokojitvene starosti 62 let na največ 57 let (ženske) oziroma 58 let (moški). Pravice na podlagi dvojnega statusa zato ne bodo mogli uveljaviti do starosti 62 let oziroma ustrezne starosti v posameznem letu prehodnega obdobja 2028-2034 (najmanj pa ne do starosti 60 let).

Ocenjujemo, da obstoječe spodbude za ostajanje v zaposlitvi tudi po izpolnitvi upokojitvenih pogojev zadostujejo. Že sedaj je po ZPIZ-2 možnost delne upokojitve, ko se zavarovanec

lahko upokoji za 10 ur tedensko (2 uri dnevno) in prejme 75 odstotkov pripadajoče delne pokojnine. Podatki kažejo, da ta ukrep v večji meri izkoristijo samozaposleni, saj je za delno upokojitev potrebno soglasje delodajalca. Prav tako je od leta 2020 naprej v veljavi sistem, po katerem je prva tri leta po izpolnitvi pogojev za upokojitev omogočeno prejetje 40 odstotkov pripadajoče pokojnine (oziroma 20 odstotkov po preteku tega obdobja) ter ugodnejše vrednotenje pridobljene pokojninske dobe, če zavarovanec ostane polno zaposlen.

Ocenjujemo, da bi uvedba dvojnega statusa resno ogrozila finančno vzdržnost pokojninskega sistema. Obstaja velika nevarnost, da bi zato prišlo do posega v višino pokojnin. Potreben bi bil rebalans finančnega načrta ZPIZ za leto 2026 in proračuna za leto 2026 in 2027. Uvedba instituta dvojnega statusa (prehod obstoječih prejemnikov 40 odstotkov in 20 odstotkov na 100 odstotkov in prejemnikov delne pokojnine) bo pomenila izpad za pokojninsko blagajno v višini 240 milijonov evrov letno. Posega se v sistem, ki je bil tripartitno usklajen v okviru socialnega dialoga in ki v skladu s podatki daje pomembne učinke za vzdržnost pokojninskega sistema.

Dvojni status se bo lahko uporabil tudi kot argument za poznejšo uzakonitev avtomatičnega prilagajanja ciljne upokojitvene starosti 65 let oziroma 67 let, saj bi ljudje lahko neovirano delali naprej in hkrati prejemali pokojnino.

Dvojni status bi lahko bil tudi argument za slabšo ureditev pokojnin v zakonu o dohodnini, po kateri upokojenci ne bodo več oproščeni plačevanja dohodnine, saj bodo poleg pokojnine imeli še druge prejemke. ZPIZ za leto 2026 navaja: »Akontacija dohodnine bo odtegnjena od pokojnin, višjih od 1.724 evrov z upoštevanjem splošne in pokojninske olajšave, prispevka za dolgotrajno oskrbo in obveznega zdravstvenega prispevka.« Pokojninska olajšava je posebna olajšava samo za prejemnike pokojnin. Višina olajšave je 13,5 odstotka od zneska pokojnine, ki predstavlja davčno osnovo. Gre za odstotno olajšavo: višja ko je pokojnina, višja je tudi absolutna vrednost olajšave. Prehodni 46. člen predloga ureja pravice tistih, ki trenutno že prejemajo del pokojnine, ker so prostovoljno podaljšali aktivno dobo. Predlaga se, da bi zakon za pokojninsko in invalidsko zavarovanje namesto 40 odstotkov dela pokojnine k plači pričel izplačevati 100 odstotkov pokojnine v naslednjem mesecu po uveljavitvi interventnega zakona. To bi zahtevalo rebalans finančnega načrta ZPIZ za leto 2026, po vsej verjetnosti pa tudi državnega proračuna, ki mora pokriti manko v pokojninski blagajni. Negativni učinek spremembe bi se torej odrazil tako v pokojninski blagajni kot tudi v proračunu. Ocenjujemo, da bi bile finančne posledice primerljive s tem, da bi se nena doma upokojilo dodatnih 24.500 ljudi, kar bi zelo verjetno ustvarilo krizne razmere v pokojninski blagajni.

Predlaga se tudi, da se iz 40. člena ZPIZ-2 črta možnost delne starostne upokojitve (denimo po štiri delovne ure na dan), in sicer zaradi uveljavitve dvojnega statusa, saj bodo lahko hkrati delali in prejemali 100-odstotno pokojnino. Veljavni 40. člen ZPIZ-2 določa delno pokojnino, ki pa jo v praksi danes uveljavljajo zgolj obrtniki, saj delavci praviloma ne dobijo soglasja delodajalca za delno upokojitev. Ta statistika kaže, da gre za pravico zgolj ene kategorije zavarovancev.

Predlaga se, da se iz 40. člena črta možnost, da smejo delno pokojnino uveljavljati tudi prejemniki starostne pokojnine, ker bi po predlogu prejemali 100-odstotno starostno pokojnino ne glede na to, ali bodo še delovno aktivni ali ne. Dovoljeno

ZIURS: lažne obljube

Splošni demanti: zakon ni pravi intervencija
Večinoma uvaja trajne sistemske spremembe, ki škodujejo gospodarstvu

- trajne spremembe v 10 zakonih

- koristi plačanim in zasebnim

571 mio €

izpada priznavajo že predlagatelji

**550 mio
+ 70 mio**
ocena ZPIZ

1. 'Interventni zakon'?

TRDITEV

Prinaša razvoj za vsakogar.

DEJSTVO

Ne. Zakon trajno spreminja 10 zakonov. Pravi interventni ukrepi bi morali biti omejeni, ciljani in časovno zamejeni.

Škoda: posegi v socialno državo in javni sektor.

2. Socialna kapica

TRDITEV

Zadrži ključne kadre.

DEJSTVO

Prispevki nad 7.500 € se ne bi več plačevali. Korist bi imel približno 1 % najboljše plačanih, blagajne pa manj prilivov.

Škoda: manj solidarnosti, manj denarja za vse.

5. Normiranci in prekarnost

TRDITEV

Več podjetnosti, več konkurenčnosti.

DEJSTVO

Prag za normirance: 60.000 € → 150.000 €;
za popoldanske s.p.: 12.500 € → 70.000 €;
pogoj zavarovanja: 9 → 5 mesecev.

Škoda: več prekarnosti, sive ekonomije in nižjih pokojnin.

6. Stanovanjska politika

TRDITEV

Cenejši najemi za mlade.

DEJSTVO

Davek od najemnin: 25 % → 15 %, za mlade in mlade družine 5 %.
Hkrati se odloži strožja regulacija kratkoročnega oddajanja do konca 2027.

Škoda: koristi lastnikom, dostopnost stanovanj pa se slabša.

Bistvo v eni povedi

ZIURS ne rešuje krize, temveč jo odloži in tveganja prenaša na delavke

ube, resnična škoda

rentni zakon in ne prinaša koristi za vse.

dujejo delavkam in delavcem ter slabijo javne blagajne.

redvsem najbolje
n, najemodajalcem
nim interesom

- manj denarja za pokojnine, zdravstvo in dolgotrajno oskrbo

€ manj za PIZ
€ manj za DO

136.946.962 €
manj za OZZ in DO
ocena ZZZS

3. 100 % pokojnine + delo

TRDITEV

Rešuje kadrovsko stisko.

DEJSTVO

Dvojni status upokoencev pomeni okoli 240 mio € letnega izpada v pokojninski blagajni. Delodajalec dobi večjo pogajalsko moč pri starejših delavcih.

Škoda: socialni damping in pritisk na starejše delavce.

4. Dolgotrajna oskrba

TRDITEV

Razbremenitev prispevkov pomaga ljudem.

DEJSTVO

Oprostitev prispevkov za DO bi pomenila okoli 100 mio € manj na leto, od tega 70 mio € samo zaradi oprostitve upokoencev.

Škoda: sistem bi imel leta 2028 že 242 mio € primanjkljaja.

7. Javno in zasebno zdravstvo

TRDITEV

Več zasebne pobude = krajše čakalne dobe.

DEJSTVO

Predlog odpravlja omejitve pri dobičku koncesionarjev in mejo med javnim in zasebnim zdravstvom.

Škoda: odliv kadra in slabšanje javnih storitev.

8. DDV in življenjski stroški

TRDITEV

Nižji DDV bo znižal cene.

DEJSTVO

Ni jasnega zagotovila, da se bodo koristi pri živilih prelile k ljudem. Ukrep za energente je začasen in omejen.

Škoda: manj davčnih prihodkov, učinek za gospodinjstva pa negotov.

Več prerazporeja koristi navzgor, slabi socialno državo, delavce ter javne blagajne.

pa bi bilo, da bi se še vedno lahko delno upokojili tisti, ki bi imeli pogoje zgolj za predčasno upokojitve. Ocenjujemo, da takšen predlog pomeni neutemeljeno razlikovanje med kategorijami zavarovancev, saj podatki kažejo, da se delno upokojujejo izključno samozaposleni.

Ti trenutno ne dobivajo dela pokojnine, po predlogu pa ne bi delali, a bi vseeno prejeli dva 100-odstotna dohodka iz javnih sredstev in prispevkov.

Predlog spreminja 116. člen ZPIZ-2, ki ureja reaktiviranje upokojenca oziroma ponovni vstop upokojenca v zavarovanje. Predlog uvaja dvojni status za tiste, ki že izpolnjujejo oba upokojitvena pogoja za starostno pokojnino. Onemogoča reaktiviranje starostnih upokojencev, ker bi ti v vsakem primeru dobivali po 100 odstotkov svoje pokojnine in se jim ne bi bilo treba reaktivirati. Predlagatelj pa se ne izreče, ali jim bo v primeru nadaljevanja plačane delo ZPIZ-2 priznal možnost, da se jim novo pridobljena pokojninska doba na novo upošteva pri odmeri pokojnine.

Najnižja osnova za plačilo prispevkov za samozaposlene in kmete

Predlaga se **znižanje zavarovalne osnove za espe in kmete z letnim prihodkom, nižjim od letne minimalne plače, in sicer v višini 45 odstotkov minimalne plače namesto 60 odstotkov povprečne plače v RS ob hkratni ohranitvi odmere od najnižje pokojninske osnove (najmanj od 76,5 odstotka povprečne plače v RS).** Ta osnova velja za vse vrste zavarovanja (zdravstveno, pokojninsko, starševsko varstvo, zaposlovanje ...), kar pomeni, da bo na izgubi zdravstvena in pokojninska blagajna, blagajna dolgotrajne oskrbe ter proračun. Uporaba ukrepa je omejena na enkrat v obdobju štirinajsetih mesecev. Predlagatelj navaja, da so davčne obveznosti samozaposlenih in kmetov, ki dosegajo tako nizke dohodke, neutemeljeno visoke, da v primeru delovnega razmerja del stroška nosi delodajalec, v primeru espeja ali kmeta pa zavarovanec sam.

Po obstoječi ureditvi se za zaposlenega v delovnem razmerju z minimalno plačo in za normiranca odvedejo prispevki v višini minimalne osnove za plačilo prispevkov, to je od 1.521,00 evra. Višina mesečno vplačanih prispevkov tako znaša 651,00 evra. V primeru, da bi samostojni podjetnik plačeval prispevek od 45 odstotkov minimalne plače, pa

» V ZSSS, v drugih sindikalnih centralah in civilni družbi smo prepričani, da bi ljudje morali imeti pravico do referendumskega odločanja o vprašanjih, ki tako pomembno vplivajo na družbo kot predlagani interventni zakon. Zato smo se tudi lotili zbiranja podpisov za naknadni zakonodajni referendum.

Foto. M. P.

bi v blagajne skupaj mesečno prispeval 307,00 evra prispevkov.

Razlika bi znašala 344,00 evra na mesec oziroma 4.123,00 evra na leto. Predlagatelji napačno navajajo, da gre zgolj za razliko v višini 250,00 evra mesečno, vprašljiva pa je tudi ocena vpliva takšne ureditve na javne blagajne, ki jo ocenjujejo zgolj v višini 90 milijonov evrov. Po oceni ZPIZ bo na ta račun pobranih za 180 milijonov evrov manj prispevkov letno zgolj iz naslova pokojninskega zavarovanja, kar je enkrat več od ocene predlagatelja.

Predlog še dodatno razširja nevarnost prekarizacije in zmanjšuje prilive v socialne blagajne in je zato v nasprotju z načelom solidarnosti. Predlagatelji neutemeljeno vlečejo vzporednice med delovnimi razmerji in podjetništvom. Po drugi strani je treba upoštevati, da espe že zdaj prispeva bistveno manj v socialne blagajne, je pa po drugi strani upravičen do enake obravnave kot delavec in so mu zato storitve socialne blagajne, razen prvih 30 dni bolniške odsotnosti, na voljo v enaki meri za manj prispevka. Normirani espe lahko na primer iz naslova socialnih transferjev že sedaj prejme več sredstev kot posameznik z minimalno plačo.

Tisti samozaposleni in kmetje, ki presežajo minimalno plačo, bi smeli zahtevati za 20 odstotkov znižano zavarovalno osnovo, od katere se jim odmerja prispevek. Takšen predlog postavlja različne kategorije zavarovancev v neenakopra-

ven položaj, v katerem bi večje breme za vzdrževanje solidarnostnega sistema prevzemali delavci in delavke, manjše pa samozaposleni ter kmeti.

Dolgotrajna oskrba

Predlagatelji so **predvideli ukinitve obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo (OZDO) za osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (t. i. popoldanski espe in dopolnilno dejavnost na kmetiji, sobodajalce), in za upokojence.** Oprostitev plačevanja prispevkov upokojencev za dolgotrajno oskrbo po oceni ZPIZ pomeni več kot 70 milijonov evrov letno manj v blagajni dolgotrajne oskrbe. Pri tem ni predvidenih nadomestitev izpada iz proračuna. To pomeni utiranje hitrejše poti k doplačevanju storitev dolgotrajne oskrbe iz žepa uporabnikov in uporabnic, ki ga zakon o dolgotrajni oskrbi nakazuje že z letom 2028. Odprava OZDO za subjekte s postranskimi dejavnostmi ruši enovitost sistema socialnega zavarovanja ter posega v načelo solidarnosti tako v razdelitvi bremena med delom in kapitalom kot tudi v solidarnost med generacijami. Hkrati ima predlog občutne posledice na finančnem področju, saj niti odlog začetka uporabe teh določil ZDOsk-1 na 1. julij 2026, kakor predvideva 48. člen predloga, ne daje odgovora, kako se bodo zagotovila potrebna sredstva za delovanje sistema dolgotrajne oskrbe.

Nižanje obveznosti plačevanja socialnih zavarovanj povečuje neenakost in

» Treba je biti skeptičen in previden ob sladkih besedah predlagateljev in podpornikov interventnega zakona, ki trdijo, da se bosta z njim začela cediti med in mleko. V nasprotnem primeru se lahko hitro znajdemo na spolzkih tleh.

Foto Lucian Alexe/Unsplash

manjša solidarnost (in eno od njegovih razsežnosti, tj. da vsak prispeva po zmognostih, pravic in pomoči pa je deležen po potrebah) kot ustavno varovano jedro pravice do socialne varnosti. Omejevanje prispevne osnove navzgor izničuje solidarnost med osebami z višjimi in nižjimi dohodki, vodi v stopnjevanje neenakosti med osebami z nižjimi in višjimi dohodki, saj osebe z višjimi dohodki kljub omejenemu plačevanju prispevkov uveljavljajo pravice iz socialnih zavarovanj v polnem obsegu. Te določbe imajo pomembne vsebinske posledice za standarde pravic v dolgotrajni oskrbi, ne le neposredno finančne posledice, tj. slabitev finančne vzdržnosti blagajne zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, ter niso v skladu z načelom solidarnosti.

Prenehanje delovnega razmerja

Predlaga se **prenehanje delovnega razmerja na podlagi zakona, ko delavec izpolni pogoje za pridobitev starostne pokojnine. Delavec bi lahko delodajalcu 90 dni pred izpolnitvijo pogojev predlagal nadaljevanje delovnega razmerja, ta pa bi odločil, ali predlog sprejme ali ne.** Sistem obveznega upokojevanja, ki se predlaga, delavke in delavce postavlja v izrazito neenak položaj proti delodajalcu, saj možnost nadaljevanja delovnega razmerja pušča v celoti v rokah delodajalca. Če se ta ne bo strinjal s tem, da delavec delo nadaljuje tudi po izpolnitvi pogojev za starostno upokojevanje, se delovno razmerje ne bo nadaljevalo. Pre-

dlog hkrati s predlogom dvojnega statusa povzroča diskriminacijo in socialni damping. Ne vsebuje namreč nobene varovalke, ki bi zagotavljala, da bo delavec delovno razmerje pri delodajalcu nadaljeval pod obstoječimi pogoji. Delodajalec bo tako lahko izkoristil svojo pogajalsko moč in dejstvo, da bo delavcu ob opravljanju dela pripadala celotna pokojnina, ter delavcu ponudil pogodbo o zaposlitvi pod bistveno slabšimi pogoji, lahko tudi za nižje delovno mesto. Hkrati pa bi takšna ureditev lahko povzročila, da bodo delavci na istih delovnih mestih opravljali delo za različna plačila – delavec, ki še ni izpolnil pogojev, za višjo plačo, delavec, ki je hkrati upokojen, pa za nižjo plačo, ki jo bo subvencioniral ZPIZ, torej vsi plačniki prispevkov v pokojninsko blagajno.

Predlog po eni strani delavce sili v upokojevanje in priznava nezdržljivost delovnega razmerja in zavarovalnega primera upokojitve, po drugi strani pa omogoča dvojni status, medtem ko je odločitev o njem v celoti prepušča delodajalcu. O podobni ureditvi je v preteklosti tudi že odločalo ustavno sodišče, ki je razsodilo, da je prisilno upokojevanje neustavno. Po predlagani ureditvi tudi ni čisto jasno, ali bo delavec, ki mu bo pogodba o zaposlitvi prenehala po zakonu, upravičen do odpravnine ob upokojitvi, saj pravna podlaga za prenehanje delovnega razmerja strogo gledano ne bo upokojevanje, ampak izpolnitev zakonskega pogoja za prenehanje delovnega razmerja, inter-

ventni zakon pa izrecno ne določa, da delavcu oziroma delavki v takšnem primeru odpravnina sploh pripada.

Sprememba zakona o DDV

Predlaga se **5-odstotna stopnja DDV za določena živila**. Ob predlogu se porajajo vprašanja o višini izpada za državni proračun iz tega naslova, poleg tega ni predlaganih nobenih ukrepov, s katerimi bi zagotovili, da korist od nižje stopnje DDV ne bi šla trgovcem. Ob takšnem predlogu ni nobenega zagotovila, da bi se cene za potrošnika dejansko znižale, pa tudi če bi se, bi v nekaj letih inflacija z vidika potrošnika ceno nadoknadila. Če gre za ukrep z namenom zaščite potrošnika, je torej ta neučinkovit oziroma pomanjkljiv.

Predlog tudi ne upošteva načela solidarnosti, saj ni ciljan na populacijo, ki za osnovna živila porabi večji del svojega dohodka, tj. na tiste z najnižjimi dohodki. Predlog ukrepa enako obravnava osebe, ki so v bistveno neenakem položaju, njegov učinek pa je za posameznega potrošnika minoren, medtem ko zmanjšuje prilive v proračun.

Zdravstvena dejavnost

Predlaga se **odprava omejitve razpoganja z dobičkom za koncesionarje. V 3. členu Zakona o zdravstveni dejavnosti (ZZDej) se predlaga črtanje določila, da morajo v okviru javne zdravstvene službe, ki se financira iz javnih sredstev in zlasti iz prispevkov za zdravstveno zavarovanje, tudi koncesionarji svojo koncesijsko dejavnost izvajati na neprireditveni način tako, da presežek prihodkov nad odhodki ta javni zavod oziroma koncesionar porabi za opravljanje in razvoj zdravstvene dejavnosti, in sicer za investicije v prostore in opremo (z namenom nenehnega izboljševanja kakovosti in varnosti zdravstvene obravnave), za stroške usposabljanja in stalnega izpopolnjevanja ter plač zaposlenih ali za tekoče stroške poslovanja.** Predlog je v celoti v nasprotju z že sprejetimi stališči ZSSS, da se sredstva, zbrana s prispevki iz bruto plač, smejo porabiti izključno za zdravstveno varstvo zavarovancev in njihovih družinskih članov in ne tudi za dobičke oziroma za namene izven zdravstvenega varstva.

Predlaga se, da se v 5. členu ZZDej črta 8. do 11. odstavek, ki določajo, da vsi v javni zdravstveni službi prevzemajo (pogodbeno sodelujejo) svoj delež za-

gotavljanja 24-urnega zdravstvenega varstva, in to po enotni ceni. To v praksi pomeni, da naj bi se koncesionarje in zasebnike v zdravstvu razbremenilo dolžnosti v javni zdravstveni službi. Tako bi ti lahko opravljali le toliko in tistega dela, kot bi sami želeli, in to po ceni, ki bi jo sami določili. Tak predlog odpira vrata ponovnemu zamegljevanju meje med javnim in zasebnim zdravstvom. Predvidevamo, da bodo posledično čakalne dobe daljše, zdravstvene storitve v javnem sektorju pa postopoma slabše. Predlog ni v interesu solidarnosti in razvoja javnega zdravstva.

V 29. členu ZZDej naj bi se črtalo omejitve, da direktor javnega zdravstvenega zavoda ne sme biti izvajalec zdravstvene dejavnosti pri koncesionarju in imeti soglasja za opravljanje zdravstvenih storitev iz prvega odstavka 53.b člena tega zakona ali soglasja za sklenitev pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom (vključno z dopolnilnim delom). Tudi ta predlog podpira ponovno mešanje javnega in zasebnega zdravstva, ki po dosedanjih izkušnjah povzroča nizko storilnost teh zdravstvenih kadrov v času, ko delajo v javnem zavodu, saj več delajo v zasebni tržni dejavnosti.

V 44.f členu ZZDej se predlaga črtanje pravila, da se koncesijski program izvaja le z zdravstvenimi delavci in zdravstvenimi sodelavci, zaposlenimi pri koncesionarju, razen za primer začasnega nadomeščanja koncesionarja oziroma pri njem zaposlenih, ko se lahko sklene podjemna pogodba z zdravstvenim delavcem ali zdravstvenim sodelavcem, zaposlenim pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti v mreži ali izven mreže javne zdravstvene službe, javnim zavodom ali z zasebnim zdravstvenim delavcem iz 35. člena ZZDej, ne pa z zdravstvenim delavcem ali zdravstvenim sodelavcem, ki posluje kot samostojni podjetnik posameznik. Ocenjujemo, da bi črtanje te določbe dodatno prispevalo k poseganju zasebnega zdravstva v javne storitve in bi prispevalo k podaljševanju čakalnih dob.

Predlaga se sprememba 53.b člena ZZDej, ki v javnem zavodu zaposlenemu zdravstvenemu delavcu prepoveduje delo v tržni dejavnosti v zasebništvu. Po novem se pri omejitvah soglasja za dodatno delo ne omenja več tržna dejavnost. Dopolnilno delo zdravstvenega delavca, zaposlenega v javnem zavodu, se zgolj omejuje na 8 ur tedensko nadpolnim delovnim časom. Z vidika kako-

vostnega in dostopnega javnega zdravstva gre za korak nazaj, saj odpravlja ločevanje med javnim in zasebnim zdravstvom, ki se je uveljavilo z zadnjo spremembo ZZDej.

Popolnoma naj bi se spremenil tudi 53.c člen ZZDej, ki sedaj določa, kdaj javni zavod lahko za opravljanje zdravstvenih storitev sklene podjemno pogodbo z zdravstvenim delavcem oziroma zdravstvenim sodelavcem, ki ne posluje kot samostojni podjetnik posameznik. Podjemna pogodba se trenutno v javnem zavodu lahko sklene zgolj za netržno dejavnost, predlog pa ne omenja več prepovedi podjemnih pogodb za tržno dejavnost.

Interventni zakon je diskriminatoren do pri delu poškodovanih delavcev in zmanjšuje obveznost njihovih delodajalcev.

Tudi s tem predlogom torej želijo predlagatelji odpraviti ločevanje zasebnega in javnega zdravstva, ki je bilo uveljavljeno prek zadnjih sprememb ZZDej.

Omilitev cen energentov

Za obdobje od 1. julija 2026 do 31. marca 2027 se predlaga nižji DDV (9,5 odstotka) za električno energijo, zemeljski plin, daljinsko ogrevanje in les za kurjavo.

Predlagano začasno znižanje stopenj DDV je edini ukrep v predlogu zakona, ki bi ga lahko označili za interventnega, saj je začasen in zasnovan kot odgovor na cenovni šok na področju energentov. Njegova glavna pomanjkljivost je v tem, da ne vsebuje mehanizma, ki bi zagotovil, da se znižanje DDV ne bo prelilo v dobičke, ampak da bo dejansko varovalo potrošnike. Druga pomanjkljivost ukrepa je v tem, da ne gre za ciljan ukrep, ampak je veljavnost določena na splošno. Predlagatelj sam navaja, da želi z ukrepom pomagati predvsem najranljivejšim, tj. tistim z najnižjimi dohodki, vendar se to v predlogu ne odrazi. Zato tak ukrep tudi ni solidaren, saj bodo njegovi upravičenci tudi tisti z višjimi dohodki, ki jih podražitve energentov relativno ne bodo prizadele v tolikšni meri. Posledica neciljanosti je tudi v tem, da bo država z mankom proračuna subvencionirala vse prebivalce enako, medtem ko bi ciljan ukrep lahko ob istem manku v proračunu namenil več pomoči najranljivejšim.

Zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje

Po določbah ZIURS **delodajalcu ne bo več treba plačati denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo na delu poškodovanim ali poklicno obolelim delavcem oziroma njihovim dedičem za malo malomarnost (telesne bolečine, strah, zmanjšanje življenjske aktivnosti, skaženost ipd.). Za veliko malomarnost oziroma za naklep pa bo taka odškodnina omejena na največ 20 minimalnih plač. V skladu s sodno prakso je to 18 neto slovenskih povprečnih plač. Trenutno gre za omejitev odškodnine na največ 29.637,60 evra.**

Opozoriti je treba, da slovenski obligacijski zakonik ne pozna kaznovanih odškodnin, kjer bi se priznavala večja odškodnina za veliko malomarnost. Odškodnine se odmerjajo ne glede na malo ali veliko malomarnost in ne glede na poškodbo pri delu ali prometno nezgodo enako in izključno na podlagi dokazov o intenzivnosti bolečin in ostale nepremoženjske škode. Zaradi interventnega zakona bo torej v bodoče delavec prejel pri enaki nematerialni škodi največ 18 neto povprečnih plač odškodnine, pri prometni nesreči pa pri težjih poškodbah s trajnimi posledicami od 20 do 80 neto plač (do 200 tisoč evrov) in pri zelo hudih poškodbah (invalidnost) od 50 do 150 in več neto povprečnih plač (trenutno do 400 tisoč evrov). Gre za določbi ZIURS, ki sta diskriminatorni do pri delu poškodovanih delavcev in izključno zmanjšujeta obveznost njihovih delodajalcev.

Začasni ukrep na področju uporabe zakona, ki ureja gostinsko dejavnost

Nasprotujemo odlogu uporabe zadnje novele zakona o gostinstvu, s katero smo v Sloveniji uredili prekomerno in s tem škodljivo kratkotrajno oddajanje nepremičnin, ki denimo poteka prek spletnih platform Airbnb in Booking. Predlagani odlog dodatno povečuje skepso do resničnih namenov glede izboljšanja stanovanjskih razmer, saj bo povzročil manjše število razpoložljivih stanovanj, dobički lastnikov nepremičnin za kratkotrajno oddajanje pa se bodo verjetno še naprej kopičili in spodbudili dodatno investicijsko povpraševanje po nepremičninah – to pa bo vodilo v še nadaljnjo rast cen stanovanj in slabšanje dostopnosti do njih.

Strokovne službe ZSSS